

ARAŞTIRMA / ARTICLE

Bir Araştırma Çerçevesi: Soylulaştırma 2.0*

A Research Framework: Gentrification 2.0

Serap Kayasü, Emine Yetişkul

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ankara

ÖZ

Bu makalede farklı kentlerdeki soylulaştırma süreçlerini karşılaştırmalı olarak inceleyen bir uluslararası projenin araştırma çerçevesi sunulmaktadır. 'Birleştirme kuramı' üzerinden disiplinlerarası bir yaklaşım geliştirilerek farklı toplumsal, ekonomik ve mekansal süreçlerin soylulaştırmadaki rollerinin araştırılması bu projenin amacıdır. Bu kapsamda makalede soylulaştırma konusundaki farklı yaklaşımlar incelenecek ve projenin kuramsal yapısı ile yöntemi aktarılacaktır. Avrupa'daki farklı kent merkezlerinin çeperindeki mahallelerde gerçekleşen soylulaştırma süreçlerini inceleyen araştırma projesinin karmaşıklık ve aktör ağ kuramları ile ilişkisel yaklaşım çerçevesi bu makalede tartışılmaktadır.

Anahtar sözcükler: Aktör ağ kuramı; birleştirme kuramı; ilişkisel yaklaşım; soylulaştırma.

Soylulaştırma ilk olarak ortaya çıktığı yıllardan bu yana üzerinde tartışılan bir kavram oldu. Son yıllarda bu kavramın içeriği değişmekte ve kavram kentlerdeki yeni dönüşüm süreçleri bağlamında yeni anlamlar kazanmaktadır. Soylulaştırma, birçok farklı tanımla içermesinin yanısıra genel olarak kent merkezinin çeperindeki konut alanlarının üst orta gelir gruplarından gelen talep sonucu el değiştirmesi olarak tanımlanabilir. Genellikle gelişmiş ülke örnekleriyle tartışılan kavram, bu ülkelerdeki kentlerin merkezlerinin çeperindeki tarihi konut alanlarının dönüşümüyle de özdeşleşmiştir. Hatta zaman zaman kentsel dönüşüm veya yeniden canlandırma kavramlarıyla da birlikte anılmıştır. Ancak günümüzde bu kavramın içeriğindeki çeşitlenme soylulaştırmayı 'açık' bir kavram olarak tanımlamayı olanaklı kılmaktadır. Bu anlamda soylulaştırma süreci gerçekleştiği yerin tarihinden gelen ve kendine özgü özellikleri nedeniyle her yerellikte farklı anlamlar içerebilir.

ABSTRACT

This article presents the comparative research framework of an international project investigating gentrification processes in different cities. Building on assemblage theory, this research project adopts an interdisciplinary approach in understanding how different social, economic and spatial processes coalesce in shaping neighbourhoods. This article covers different strands of work focusing on gentrification and builds the theoretical structure and methodology of the project. In the context of the project, complexity and actor-network theories and the relational approach are discussed.

Key words: Actor network theory; assemblage theory; relational approach; gentrification.

Genel olarak soylulaştırma süreci, üretimle özdeşleştirilen ekonomik veya tüketimle özdeşleştirilen kültürel etkenler üzerinden tartışılmıştır (Lees vd., 2008; 2010). Ekonomi temelli kuramlar soylulaştırmayı, rant ve emlak değer farklılıkları yaratan sermaye akışıyla açıklar (Smith, 1979; 1996). Kültür temelli kuramlar tam tersine yeni, yaratıcı, sanayi sonrası üst orta sınıfın değişen sosyal ve estetik tercihleri ile açıklamaktadır (Ley, 1994; 2003). Soylulaştırmanın nedenlerine ve dinamiklerine ilişkin tartışmalar insanların hareketliliğinin yanısıra sermayenin kentlerdeki hareketliliği tartışmalarını da beraberinde getirir. Kültürel ve tüketimle ilişkili etkenlerin tümü sermaye hareketleri üzerinde önemli açılımlar barındırmaktadır.

Son yıllarda özellikle Avrupa kentlerinde kuramsal temelli kuramlar soylulaştırmada kamunun öncü rolünü vurgulamaktadır. Örneğin Hollanda'da bazı çöküntü mahallelerinde devletin ön-

*Bu yazı, TÜBİTAK JPI Urban Europe 2012 kapsamındaki "Soylulaştırma 2.0: Mahalle Dönüşümündeki Politika ve Uygulamaları" başlıklı araştırma projesinin erken ürünüdür.

Geliş tarihi: 22.04.2014 Kabul tarihi: 20.06.2014

İletişim: Dr. Serap Kayasü.

e-posta: kayasu@metu.edu.tr

TMMOB
Şehir Plancıları Odası

cülüğü ile gerçekleştirilen soylulaştırma süreçleri araştırıldığında (Uitermark ve Duyvendak, 2007) kamunun temel hedefinin, ekonomik kazanç veya yeni orta sınıfın konut taleplerini karşılamaya yönelik olmadığı ortaya çıkmıştır. Aksine hedef, kamu siyasaları çerçevesinde ve mekan üzerinden gelişen çatışmacı yaklaşımların azaltılmasıdır. Böylece son dönemde soylulaştırma kavramının yeni anlamlar kazanmaya başladığı belirtilebilir. Bu genel ele alışıların dışında soylulaştırma kavramına yönelik bütüncü yaklaşım arayışları da sürmektedir (Clark, 1992). Bu arayışlar kapsamında soylulaştırmanın çok katmanlı ve dinamik karmaşıklığı dikkate alınmalıdır. Soylulaştırma süreçlerini incelemeye yönelik farklı yaklaşımlar, sınıflandırmalar ve yöntemler geliştirilebilir. Ayrıca bu noktada 'açık' bir kavram olarak ele alınan soylulaştırma olgusunun nedenleri ve dinamiklerinin farklı mekansal içeriklerde gelişen farklı özelliklerini de içermek gerekir. Bunları ortaya çıkarmak ve tartışmaya açmak üzere karşılaştırmalı bir yaklaşım geliştirilebilir.

Soylulaştırmayı kamu, girişimci veya kentli gibi baskın bir aktörün belirlediği tek taraflı bir olgu olmaktan çıkarabiliriz. Bu anlamda kentin dinamik ve çok olasılıklı yapısına odaklanmış bir yaklaşım benimsenebilir. Burada o yere özgü gelişmeler temel alınmalı ve soylulaştırma sürecindeki özgün uygulamaların neler olduğu sorgulanmalıdır. Kısaca ortaya çıkan sonuç planlanmış bir oluşum değil birbirinden farklı ve yeterli koşulların çakışması ile ortaya çıkan pratiktir.

Soylulaştırma için sadece mahallenin canlanması amacıyla uygulanan bir kamu siyasası demek doğru olmadığı gibi, kentin o mahallesine yerleşen üst orta sınıfın yarattığı yeni bir imaj veya çevre demek de doğru değildir. Hatta üretim temelli yaklaşımların önerdiği gibi salt girişimcilerin rant ve emlak esaslı sunumu da değildir. Daha çok farklı uygulamaların çeşitliliklerini biraraya getiren ve kendiliğinden ortaya çıkan bir oluşumdur. Bu bir 'ilişkisel yaklaşım' ele alışdır.

İlişkisel yaklaşım hiyerarşik olmayan bir düzlemde pek çok farklı mekan özelinde oluşmuş uygulamaları, eylemleri, olayları ve bilgileri biraraya getirir. Birleştirme kuramı toplumsal yapıları incelemenin kuramsal altyapısını oluştururken, kenti bir birleştirme mekanı olarak kavramsallaştırmamıza olanak verir. DeLanda'nın yaklaşımı (2006) esas alınarak kentler insanların, kurumların ve altyapısal öğelerin arasındaki akışkan ilişkilerin birleşimiyle oluşan mekanlar olarak tanımlanabilir. Farias ve Bender (2010) birleştirme ve aktör ağ kuramlarıyla kentsel gelişme, yönetim, yoksulluk gibi kentsel konular arasındaki ilişkileri kurgular. Aktör ağ kuramı bütünü yapısal açıklamalarından kaçınarak, kendi tutarlı bütünlüğünü oluşturan özerk öğeleri sorgulamayı hedefler (Latour, 2005). Bu kuram bir kenti oluşturan veya bir mahallede soylulaştırmayı gerçekleştiren uygulamaların neler olduğunu incelemeyi olanaklı kılar.

Diğer taraftan kent plancıları daha kapsamlı ve ilişkisel yaklaşımları araştırırken karmaşıklık yaklaşımından da esinlenmektedir (Batty, 2005; Portugali, 2011). Geleneksel niceliksel kent modellerinden gelişmiş ve doğa bilimlerindeki termodinamik ve kaos kuramından etkilenmiş olan bu yaklaşım, kentleri kar-

maşık ve kendini örgütleyen sistemler olarak görmektedir. Bu yaklaşımda önemli olan kent sistemindeki pek çok öğeyi veya alt sistemleri biraraya getirerek kendiliğinden ortaya çıkan kentsel gelişmeleri modellemektir. Deleuze ve Guattari'nin (1987) çalışmasını temel alan ve niteliksel yaklaşıma doğru ilerleyen çalışmalar da kent plancıları tarafından geliştirilmektedir. Kentte birarada çalışan çok sayıda farklı parçaların, kentsel olgular ve bütünü nasıl oluşturduğu da birleştirme kuramı ile açıklanmaktadır (DeLanda, 2006). Son zamanlarda birleştirme kuramı kentsel olguların veya alt sistemlerin mekan özelinde rastlantısal oluşumunu anlatan bir kavram olarak farklı disiplinlerde de tartışılmaktadır (Lees, 2012). Aynı zamanda görece belirsiz ve tahmin edilemeyen bu sürecin dinamikleri, sürekli oluşan ve yenilenen dinamikler olarak açıklanabilir. Bu anlamda soylulaştırma bir durum değil bir süreçtir. Soylulaştırma sürecini önceden tanımlanmış aşamalarla açıklamak bu dinamikleri yeterince vurgulamamak anlamına gelir. Oysa öne çıkarılması gereken sürecin belirsizlikleri ve içerdiği olasılıklardır.

Birleştirme yaklaşımında bireylerin, olayların ve durumların bir araya gelişi hiyerarşik olmayan yatay bir düzlemde kavranılmaktadır (DeLanda, 2002). Hiç bir tekil varlık diğer varlıkların oluşumunu tamamen belirleme kapasitesine sahip değildir. Bu bağlamda birleştirme kuramı aktör ağ teorisi ile ilişkilidir (örnek Latour, 2005). Soylulaştırılan alanlardaki sosyal süreçler maddesel koşullarla ve yapıları çevreyle yakından ilgilidir. Ayrıca kentteki fiziksel konum ve ilişkilendirilmiş akışlar da sosyal süreçlerle ilgilidir. Her bir bağlantı özgün, yaratıcı ve beklenmedik eğilimlerin doğması dahil sonsuz sayıda farklı yeni bağlantıya aynı ölçüde izin vermektedir.

Birleştirme kuramı bu anlamda soylulaştırma kavramına farklı bir yaklaşımın altyapısını oluşturabilir. Massey'in (2005) yer ve mekan hakkındaki göreceli ele alış bir yeri oluşturan tüm etkenlerin oraya özgü olduğunu ve bu yerlerin gelişiminin ancak kendi tarihsel gelişme çizgileriyle olanaklı olacağını anlatmaktadır. Yerleri tanımlayan bu koşullar gelişimin kapasitesini ve potansiyelini de belirlemektedir (Healey, 2007). Soylulaştırma bağlamında gelişme çizgileri şu şekilde tanımlanabilir:

- Sanayi ve imalat temelli değer üretiminden servis ve tüketim temelli değer üretimine geçen çekim özelliği yüksek tüketim mekanları;
- Kurumsal yatırımların önem kazandığı dönüşen konut ve gayrimenkul alanları;
- Yeni yaşama, çalışma ve sosyalleşme alışkanlıklarının da etkisiyle farklı sosyal grupların değişen tercihleri;
- Kamunun konut ve mahalle dönüşümüne ilişkin ve özellikle sosyal uyum, yaratıcılık, girişimcilik gibi konular çerçevesinde geliştirdiği yeni politikalar;
- Bunlar dışında kalan ve mahallenin dönüşüm dinamiklerini kapsamlı olarak içeren süreçler.

Gelişme çizgileri bir yere ilişkin bilgiyi, kapasiteleri ve uygulamaları içerir. Bunlar somut koşullar ve kaynaklar olarak gelişmediği gibi, akışkanlıklar ve potansiyeller bütünü olarak ve birleştirme süreçleri üzerinden gerçekleşir (McFarlane, 2011).

Soylulaştırma kavramı ekonomik yapıdaki ögeler veya orta sınıfın yer seçim kararlarını belirleyen kültürel etkenler gibi dışsal açıklamaların ötesinde irdelenebilir. Birleştirme yaklaşımı, eski tartışmaları değerlendirme ve irdemeleri ilişkiler üzerinden pozitif bir şekilde gerçekleştirme olanaklarını sunmaktadır. Bu kapsamda soylulaştırma belirli koşulların ve güçlerin rastlantısal bir şekilde bir araya gelişiyle ortaya çıkmaktadır. Her farklı örnekte yeni kentsel gelişmeler ile sonuçlanmaktadır. Ortaya çıkan farklı sonuçlar dikkatleri karmaşıklık kuramına çekmektedir.

Soylulaştırmanın coğrafyası tamamen şekillenmiş, kullanılmış ve sahiplenilmiş bir kent mekanındaki farklı ögelerin, insanların ve sembollerin akışları ile algılanmalıdır. Bu süreç eğilimlerin ve kapasitelerin çeşitliliğinden beslenmektedir (DeLanda, 2002). Birleştirme kuramını beşeri coğrafyanın merkezinde olan yer ve mekanın söylemi (Harvey, 1996; Portugali, 2006) ile ilişkilendirerek soylulaştırma, olayların dizisi veya gelişme çizgilerinin (Massey, 2005) bir ürünü olarak algılanmalıdır. Coğrafi birleştirmeler, mekansal oluşumların gelişme çizgisinden yola çıkılarak Massey'in (2005) tanımladığı bu zamana kadar gelişen hikayelerin bütünü olarak görülebilir. Bu gelişme çizgileri veya hikayeler bütünü bir olgudaki ve coğrafi oluşumdaki değişim sürecini vurgular.

SOYLULAŞTIRMA 1.0

Ekonomi - Emlak Boyutu

Talep yönlü tartışmalar:

Soylulaştırmaya neoklasik yaklaşım, Alonso'nun (1964) yüksek ve düşük gelir grubu hanehalklarının kent içinde nasıl yer seçtiklerini ve bu yer seçiminin zaman içinde nasıl değiştiğini açıklayan teklif rant (bid rent) modeline dayanmaktadır. Bu model, ulaşım giderleri ve konut maliyetleri arasındaki denge ile arazi kullanım dokusunu ve emlak değerlerini açıklamaktadır. Kent- sel arazinin rantı, konutun değerinden güncel (annualized) in- şaat maliyetleri çıkartılarak elde edilmektedir (DiPasquale ve Wheaton, 1996). Yüksek gelir gruplarının kentte yer seçimi, onların daha fazla mekana sahip olmayı istemeleri nedeniyle kentsel arazinin görece ucuz olduğu kent çeperlerinde yaşa- mayı tercih etmelerine dayanmaktadır. Ancak, bu modeller yüksek gelir grubu hanehalklarının mekan büyüklüğü ve ula- şılabilirlik tercihlerinde farklı varsayımlar ile tekrar gözden geçirilmiştir. Bu anlamda hanehalklarının tekrar kent merkez- lerinde yer seçmeleri dikkati çekmektedir (Brueckner, 2000; Glaeser vd., 2008). Bu da kent merkezini cazip bulan grupların teklif rant eğrilerinin, kent merkezinde yaşayan grupların teklif rant eğrilerinden daha dik olması anlamına gelir. Brueckner ve Rosenthal (2009) da yüksek gelir grubu hanehalklarının, göre- ce yeni konut stoğunu tercih ettiklerini kabul ederler. Böylece yüksek gelir grupları kent merkezinde kentsel yenileme sonu- cu yaratılan yeni konut stoğuna dönmektedir.

İlgili yazında orta gelir gruplarının yerleşmek için neden eski mahalleleri tercih ettiklerini bulmayı amaçlayan pek çok ara- ştırma vardır. Bu çalışmaların çoğu, soylulaştırılan mahallelerin özellikleri (soylulaştırma estetiği, kamu servisleri imkanları,

komşular ve mahalle ilişkileri) ile orta gelir grubu hanehalkları- nın (Butler ve Robson, 2003; Savage vd., 2005; Bridge, 2006) ve sanatçıların (Ley, 2003) alışkanlıklarını açıklamaya çalışmak- tadır. Bu çalışmalar, genellikle neden bazı grupların kent içi mahallelerde yaşamayı seçtikleri sorusunu cevaplamaya çalışır- ken, nasıl bu grupların belli bir mahallede biraraya gelerek yaşamaya başladıkları sorusunu cevapsız bırakmaktadır. Bu du- rum soylulaştırılan mahallelerde emlak fiyatlarını ve rantlarını belirleyen süreçlerin daha iyi gözlemlenmesi gerektiği sonu- cu getirmektedir.

Arz yönlü tartışmalar:

Arz yönlü tartışmalarda neoklasik yaklaşım ile Marksist yakla- şım arasında farklılıklar vardır. Farklılıklara rağmen iki yaklaşımda da emlak şirketlerinin ancak karını maksimize ettiği noktada yenileme veya dönüştürme işlerine girdikleri belirtilmektedir (Ley, 1987; Millard-Ball, 2000). Neoklasik ekonomistler rasyonel emlak şirketlerinin yenileme işine, dönüşümün değeri arazi değerinin (yıkım maliyetleri dahil) üzerine çıkarsa yatırı- m yaptıklarını kabul etmişlerdir (Rosenthal ve Helsley, 1994; Gyourko ve Saiz, 2004). Smith (1979) kar maksimizasyonunu açıkca ifade etmese de rasyonel girişimcinin rant farklılıklarının en büyük olduğu zamanda yatırım yapacağını vurgulamıştır. Lees vd. (2008) soylulaştırmayı rant farkının en büyük ve kar- ın maksimize edileceği mahallelerde beklememiz gerektiğini söylemiştir. Gerçek yatırım eğilimleri, tahmin edilenden farklı olabilir. Ancak bunun bireysel karar vericileri etkileyen dışsal faktörlerden (arazi kullanımının çevresindeki sosyal, kurumsal ve fiziksel koşullar gibi) kaynaklandığı düşünülebilir. Lees vd. (2008) ve Hammel (1999) gibi yazarlara göre kent içi alanlarda yüksek rant getirisi olabilecek gelişme potansiyeli olan pek çok alanın olduğu, ancak çöküntü mahallelerinin büyük serma- yenin girişini engellediği algısı, gerçekte gelişmeyi engellemek- tedir. Lees vd. (2008) bu noktada girişimcilerin, yatırımcıların ve kentlilerin değişik kentlerdeki rant farklılıklarına nasıl cevap verdikleri ve fiyatları, takdir oranlarını ve diğer piyasa göster- gelerini, arazi rantı ile nasıl karşılaştırdıkları hakkında daha çok bilgiye gereksinim olduğunu belirtmiştir.

Demografi - Kültür Boyutu

Soylulaştırma yazınında sınıf ve statü tartışmaları Ruth Glass'ın (Lees vd., 2010) 1964'de soylulaştırma kavramını geliştirmesiyle öne çıkmıştır. Bu anlamda soylulaştırma Londra'nın işçi sınıflarının yaşadığı mahallelerin orta sınıf tarafından işgal edilmesi olarak tanımlanmıştır. Üretim bazlı (Clay, Hamnett & Randolph, Smith, Zukin) ve tüketim bazlı (Butler, Dangschat, Jager, Ley) kuramlar geliştirilmeden önce 1980'lerde soylulaş- tırma, basit anlamda orta sınıf hanehalklarının eski işçi sınıfı mahallelerine akımı olarak belirtilmiştir. Daha sonra Clark (2005) sınıflar arası farklılıkları terk ederek soylulaştırma tartışmasının içine statüyü sosyo-demografik bir öge olarak da- hil etmiştir. Soylulaştırmayı, yapıyı çevreye yeniden yatırım ile önceki kullanıcılarından daha yüksek sosyo-ekonomik statüye sahip grupların yer değişim işlemi olarak tanımlamaktadır.

2000'lerden bu yana soylulaştırmanın, süper-soylulaştırma,

Şekil 1. İstanbul, Cihangir Mahallesi.

öğrencileştirme gibi yeni türleri, tartışmaya katılmış ve bu durum soylulaştırma olgusunun içinde sosyo-demografik yapının da incelenmesini gerektirmiştir. Eğer süper-soylulaştırma ile başlarsak Lees vd. (2010), küresel kentlerin finans, sigorta ve emlak sektöründe çalışan süper zengin gruplarını, soylulaştırma yazınında tartışmıştır ve yeniden-soylulaştırma olarak tanımlamıştır. Öğrencileştirme süreci ise soylulaştırmanın yeni bir formu olarak vurgulanmaktadır. Öğrencilerin mahalleye gelişi ile genç mahalle sakinlerinin artan oranını anlatmaktadır. Bu süreç, mahallenin ekonomik, sosyal, kültürel ve fiziksel yapısına etki etmektedir (Smith, 2005). Bu etki, yerel ve mekansal bağlama göre mahalleyi ya daha iyi bir duruma getirmektedir ya da çöküntüye uğramasına neden olmaktadır. Akademik

Şekil 2. İstanbul, Cihangir Mahallesi.

Şekil 3. Zürih, 5. Mahalle.

Şekil 4. Viyana, Rudolfsheim-Fünfhaus.

Şekil 5. Viyana, Rudolfsheim-Fünfhaus.

araştırmalarda soylulaştırmadaki yeni grupların tartışılması, süreçteki aktörleri ve birbirleri ile ilişkisini anlamada önemli bir katkı olarak görülebilir. Ayrıca soylulaştırmada basitleştirilen yaratıcı öncü gruplar ile yeni orta sınıf tartışmasının üstüne çıkılmasına ve daha geniş bir biçimde ele alınmasına neden olabilir (Şekil 1-5).

SOYLULAŞTIRMA 2.0

'TÜBİTAK JPI Urban Europe 2012 - Kentsel çeşitlilik ve toplumsal bütünleşme' teması altındaki 'Soylulaştırma 2.0: Mahalle Dönüşümündeki Politika ve Uygulamalar' başlıklı proje kapsamında soylulaştırma süreçleri incelenecektir. Birleştirme kuramı çerçevesinde farklı kentlerdeki süreçleri karşılaştırmalı bir yaklaşımla ele alan bu proje soylulaştırmaya yönelik yeni bir kavramsal ve kuramsal açılım geliştirmeyi hedeflemektedir. Araştırmada Avrupa'da ve Türkiye'de farklı kentteki soylulaştırma süreçleri incelenerek, birleştirme kuramı üzerinden ilişkiler kurgulanacaktır. Birleştirme yaklaşımı gerçekleşenleri ve uygulamaları belli ölçütlerle değerlendirirken, bir yandan da olasılıkları incelemeyi hedefler. Bu anlamda gerçekleşenler ve uygulamalar asla kaçınılmaz olarak değerlendirilmemelidir. Her zaman alternatif olasılıklar vardır. Gerçekleşenler geriye doğru izlendiği zaman olabirlikler incelenebilir.

Birleştirme kuramı üç kesişim alanı tanımlar (McFarlane, 2011). Birincisi, tarih ve potansiyel yani gerçekleşen ve olası (actual and possible) olan arasında; ikincisi ise sosyal ve somut olan (social and material) arasındaki kesişim alanıdır. Burada tüm hikayenin anlatılmaması olasılığı göz önüne alınarak somut olgu ve dökümanların eşitsizlikleri üretmekte ve deneyimlemekte fark yaratabileceği kabul edilir. Üçüncü kesişim alanı birleşimi bir kolaj, bir kompozisyon olarak değerlendirir. Bu çerçevede eşitsizlikler karşısında tüm taraflar ortak yaklaşımlar geliştirmelidir.

Soylulaştırma süreçlerinin farklı boyutları, Lefebvre tarafından geliştirilen birinci (algılanan), ikinci (kavranan) ve üçüncü (yaşanan) mekan kavramsallaştırmalarının üzerine kurgulanabilir. Özellikle üçüncü mekan yaşananları ve uygulamaları içermektedir. Yaşananlara ve uygulamalara ilişkin üretilen somut dökümanlar araştırmacının ölçütlerini oluşturmaktadır. Toplumsal koalisyonlar ve yönetim anlayışıyla ele alınan ve olabirliklere ilişkin yorumlar da ilişkilendirilmesi amaçlanmaktadır. Gerçekler için uygulamaların ölçütleri dikkate alınırken yorumlar ise olasılıkları yansıtmaktadır. Bu durumda söylem koalisyonları, yorumlar ile iletişimsel uygulamalar ve yönetim arasında bir köprü oluşturmaktadır. Bunun için ölçütler seçilir. Burada önemli olan, ideolojilerin yorumlar aracılığıyla nasıl uygulamalar ve ölçütler oluşturduğu ve gerçek ile olasılık arasındaki ayrımı nasıl etkilediğidir.

Soylulaştırmanın ekonomik, kültürel ve kurumsal olarak açıklanması amaçlanmaktadır. Soylulaştırma öncelikle niceliksel boyutta (birinci-mekan), bilim felsefesi doğrultusunda incelenecektir (örnek Ley, 1986). Lefebvre'den esinlenen yaklaşım soylulaştırma coğrafyasında birinci-mekanı (kesin ölçümlere açık), ikinci-mekandan (imgesel, izdüşümsel) ve üçüncü-mekandan (doğrudan yaşanan) farklılaştırmaktadır. Bu araştırma projesini Lefebvre'yi temel alarak konumlandırırsak, Soylulaştırma 1.0 tartışmalarının ötesine ulaşabiliriz. Hedeflenen kurumsal değişimi soylulaştırmanın birinci, ikinci ve üçüncü mekanları ile ilişkilendirerek vurgulayabiliriz.

Burada önemli olan, ekonomik, kültürel ve kurumsal olanı, analitik çözümleme için ikinci-mekan olarak almak ve birinci-mekanının yapısını ölçmektir. Birinci ve ikinci mekanın farklı katmanlarını oluşturduğu ağsal yapı, gerçekte bilimsel olarak ölçülebilen anlamlı bakış açıları vermektedir. Bu katmanlardaki simetri-kıran olayların gelişme çizgileri somut ürün olarak kabul edilebilir. Bu yaklaşımdan hareketle soylulaştırmanın ikinci-mekanda siyasalar yer alırken birinci-mekan, gözlemsel birleştirmeleri kapsayacaktır. Bu yüzden, birleştirme yaklaşımında, ekonomik, kültürel ve kurumsal olanı gözlemsel birleştirmelerin parçaları ve temsilcileri olarak kabul ediyoruz. Bu yaklaşım birinci-mekanla (ekonomi değişim değerleri ve fiyatlar), ikinci-mekan (kullanım değerlerinin niteliksel söylemi) ve üçüncü-mekan (çalışanın ve işlenen maddelerin uygulamaları) ilişkilerini anlamaya yardımcı olur. Benzer bir şekilde özgün olan ve üretilmiş olan gibi ayırmalardan ortaya çıkan kültürel sermaye (Bourdieu, 1984) gelişen ve yenilikçi estetik uygulamaları içermektedir. Bu ele alış, kurumsal oluşturan kamunun toplumu kapsayan düzenlemelerle bazı gerçekler ve rakamlar ürettiğini (Foucault, 1977, 1991) düşününce özel bir anlam kazanmaktadır.

Soylulaştırma 1.0 yaklaşımında bize göre en önemli eksiklik uygulamalar boyutunun yani üçüncü-mekanın eksikliğidir. Soylulaştırma 2.0 uygulamaları sosyo-mekansal boyutu kapsayarak kültürlerarası farklılıkların mekanlarını araştıracaktır. Bu, çok kültürlülük ve çeşitlilik söylemlerinin ötesine geçerek insanların birlikte yaşadıkları mekanları, yeni şeyler yapabilecek şekilde geliştirmelerini olanaklı kılacaktır.

Sonuç olarak, soylulaştırmada birleştirme teorisi, sadece topolojik akışları (insanları, malları, iletişimi şekillendiren) değil aynı zamanda bu akışları etkileyen bireylerarası uygulamaları da kapsayacaktır. Soylulaştırma kavramı 1.0 yaklaşımındaki gibi çoğunluğun diyalektiği olarak değil, içiçe geçmiş olayların çeşitliliği olarak algılanmalıdır (DeLanda, 2002). Soylulaştırma sürecinin her bir yere ilişkin kendine özgümlüklerini, ki bugün küresel kentsel strateji olarak kabul edilmektedir, açıklamak üzere burada belirtilen yenilikçi yaklaşımın geleneksel yaklaşımlara göre daha etkili olacağı düşünülmektedir (Smith, 2002). Buna paralel olarak, yeni bir soylulaştırma politikası ve planlama uygulamaları (2.0), daha güvenli ve yaşanabilir çevreleri yaratmak için bireylerarası gelişen ilişkilere daha duyarlı yaklaşacaktır.

Teşekkür

Bu projedeki katkılarından ötürü proje lideri A. Lagendijk'e teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Alonso, W. (1964). Location and Land Use. Cambridge: Harvard University Press.
2. Batty, M. (2005). Cities and Complexity: Understanding Cities with Cellular Automata, Agent-Based Models, and Fractals. Cambridge: MIT Press.
3. Bourdieu, P. (1984). Distinction: A Social Critique of the Judgment of

- Taste. Cambridge: Harvard University Press.
4. Bridge, G. (2006). It's not Just a Question of Taste: Gentrification, the Neighbourhood, and Cultural Capital. *Environment and Planning A*, 38(10), 1965-1978.
  5. Brueckner, J.K. (2000). Urban Sprawl: Diagnosis and Remedies. *International Regional Science Review*, 23(2), 160-171.
  6. Brueckner, J.K., & Rosenthal, S. S. (2009). Gentrification and Neighborhood Housing Cycles: Will America's Future Downtowns Be Rich? *The Review of Economics and Statistics*, 91(4), 725-743.
  7. Butler, T., & Robson, G. (2003). *London Calling: The Middle Classes and the Remaking of Inner London*. Oxford: Berg.
  8. Clark (2005). The Order and Simplicity of Gentrification – A Political Challenge. Atkinson, R., & Bridge, G. (eds.). *Gentrification in Global Context içinde* (s.256-264). London and New York: Routledge.
  9. Clark, E. (1992). On Blindness, Centerpieces and Complementarity in Gentrification Theory. *Transactions of the Institute of British Geographers New Series*. 17 (3), 358-362.
  10. DeLanda, M. (2002). *Intensive Science and Virtual Philosophy*. London: Continuum.
  11. DeLanda, M. (2006). *A New Philosophy of Society: Assemblage Theory and Social Complexity*. London: Continuum.
  12. Deleuze, G. & Guattari, F. (1987). *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
  13. DiPasquale, D., & Wheaton, W. C. (1996). *Urban Economics and Real Estate Markets*. London etc.: Prentice Hall, Inc.
  14. Farias, I & Bender, Th. (eds.) (2010). *Urban Assemblages. How Actor-Network Theory Changes Urban Studies*. Oxfordshire: Routledge.
  15. Foucault, M. (1977). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. New York: Vintage.
  16. Foucault, M. (1991). Governmentality. Burchell, G., Gordon, C. & Miller, P. (eds.). *The Foucault Effect: Studies in Governmentality içinde* (s.87-104). Wheatshaf: Harvester.
  17. Glaeser, E.L., Kahn, M. E., & Rappaport, J. (2008). Why do the Poor Live in Cities? The Role of Public Transportation. *Journal of Urban Economics*, 63(1), 1-24.
  18. Gyourko, J., & Saiz, A. (2004). Reinvestment in the Housing Stock: The Role of Construction Costs and the Supply Side. *Journal of Urban Economics*, 55 (2), 238-256.
  19. Hammel, D. J. (1999). Re-establishing the Rent Gap: An Alternative View of Capitalised Land Rent. *Urban Studies*, 36 (8), 1283-1293.
  20. Harvey, D. (1996). *Justice, Nature and the Geography of Difference*. Cambridge: Blackwell.
  21. Healey, P. (2007). *Urban Complexity and Spatial Strategies Towards a Relational Planning for Our Times*. London: Routledge.
  22. Latour, B. (2005). *Re-assembling the Social: An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford: Oxford University Press.
  23. Lees, L. (2012). The Geography of Gentrification: Thinking Through Comparative Urbanism. *Progress in Human Geography*. 36 (2), 155–171.
  24. Lees, L., Slater, T. & Wylie, E. (eds.) (2008). *Gentrification*. London: Routledge.
  25. Lees, L., Slater, T. & Wylie, E. (eds.) (2010). *The Gentrification Reader*. London: Routledge.
  26. Ley, D. (1986). Alternative Explanations for Inner-city Gentrification. *Annals of the Association of American Geographers*. 76, 521-535.
  27. Ley, D. (1987). Reply: The Rent Gap Revisited. *Annals of the Association of American Geographers*, 77 (3), 465-468.
  28. Ley, D. (1994). Gentrification and the Politics of the New Middle Class. *Environment and Planning D: Society and Space*. 12 (1), 53-74.
  29. Ley, D. (2003). Artists, Aestheticisation and the Field of Gentrification. *Urban Studies*. 40 (12), 2527-2544.
  30. Massey, D. (2005). *For Space*. London: Sage.
  31. McFarlane, C. (2011). *Assemblage and Critical Urban Praxis: Part One. Assemblage and Critical Urbanism*. City. 15, 204-224.
  32. Millard-Ball, A. (2000). Moving Beyond the Gentrification Gaps: Social Change, Tenure Change and Gap Theories in Stockholm. *Urban Studies*, 37 (9), 1673-1693.
  33. Portugali, J. (2006). Complexity Theory as a Link Between Space and Place. *Environment and Planning A*. 38 (4), 647-664.
  34. Portugali, J. (2011). *Complexity, Cognition and the City*. Heidelberg: Springer.
  35. Rosenthal, S. S., & Helsley, R. W. (1994). Redevelopment and the Urban Land Price Gradient. *Journal of Urban Economics*, 35 (2), 182-200.
  36. Savage, M., Bagnall, G., & Longhurst, B. J. (2005). *Globalization and Belonging*. London: Sage.
  37. Smith, D. P. (2005). 'Studentification': the Gentrification Factory? Atkinson, R., & Bridge, G. (eds.). *Gentrification in Global Context içinde* (s.73-90). London and New York: Routledge.
  38. Smith, N. (1979). Toward a Theory of Gentrification: A Back to the City Movement by Capital, not People. *Journal of the American Planning Association*. 45 (4), 538-548.
  39. Smith, N. (1996). *The New Urban Frontier: Gentrification and the Revanchist City*. London: Routledge.
  40. Smith, N. (2002). New Globalism, New Urbanism: Gentrification as Global Urban Strategy. *Antipode*. 34 (3), 427-450.
  41. Uitermark, J. & Duyvendak, J. W. (2007). Gentrification as a Governmental Strategy: Social Control and Social Cohesion in Hoogvliet, Rotterdam. *Environment and Planning A*. 39 (1), 125–141.